

Una tasca sagrada

Alexandre Ballester

És prou sabut que el conreu i l'aprofitament de tres plantes, la vinya, l'olivera i el blat, han condicionat la cultura característica d'una gran part de la humanitat i ha proporcionat trets específics a la història religiosa i als costums alimentaris de certs pobles.

Des de l'antigor, con un anell diferenciador, a l'entorn de la mar Mediterrània, aquests tres cultius la vinya, l'olivera i el blat amb els seus derivats convenientment elaborats, el vi i l'oli i la farina, han determinat unes peculiaritats nutritives per als homes i unes simbologies rituals per als déus.

La línia que delimita a l'antiga Europa, el clima adient per als tres vegetals, delimitava, a la vegada, el món de la civilització greco-llatina i el món de la civilització cèltica i de la nòrdica separava les grans zones que consumien vi de les que consumien cervesa, oli o mantega, blat o ordi, com a signes diferenciadors.

A les mitologies i a les religions desenvolupades a l'entorn de la Mediterrània, el vi, l'oli i el pa, agafaren uns valors representatius, símbols sacralitzats, infinitament superiors a qualsevol altre producte de la terra, de la Gran Mare Terra que, per mitjà de la mà de l'home s'han apropiat a les divinitats.

Arriba el temps de la collita d'un d'aquests tres vegetals privilegiats. Arriba la verema, la collita del raïm a les vinyes. Era i encara hauria de ser, el temps de les cançons de verema i de les de trepitjar raïm.

Durant unes setmanes, els indrets del camp mallorquí coronats per vinyes eren l'escenari d'una feina esgotadora i, a la vegada, impregnada d'una secreta alegria avial.

El cansament del cos dels vermadors i de les vermadores, per un encanteri renovellat cada horabaixa, posava guspies de joiosa esperança als ulls dels mortals. Una força divina protegia la feina, vigilava i esperava. Era la fase preparatòria i transformadora que conclouïa en l'eufòria de la beguda que alegra el cor.

Gairebé la majoria de les labors agrícoles per millores dels conreus i pels canvis climàtics, han avançat les seves dates de realització. Ara és verema abans que antany. Un vell consell, en la nostra llengua i ajustant al nostre entorn geogràfic, deia que per Sant Mateu, 21 de setembre, s'hauria de vermar.

Tant era així que a Mallorca, al sant apòstol i evangelista se'l coneixia per Sant Mateu de les Veremes, com una fita cabdal del calendari de la cultura popular.

Cabalment, Sant Mateu és el patró del poble de Bunyola que, segons certs estudiosos de les etimologies, el topònim Bunyola vendria del llatí vineola, que vol dir petita vinya. A través de la fonètica dels àrabs, s'hauria convertit en buniola, fins a proporcionar l'actual denominació. A més, el terme de Bunyola, tradicionalment és un dels més importants indrets productors d'oli de l'illa. Dos elements de la sagrada triada.

Mateu, Sant Mateu, fou un dels dotze apòstols. Era un publicà, persona encarregada de recaptar els tributs i els impostos, per compte de l'imperi romà. Era a la ciutat de Cafarnaüm, Mateu, quan tot escoltant la crida de Jesús, sols li va adreçar una paraula: "segueix-me". Deixà el seu ofici i va seguir el Mestre. El seu nom era Leví, però en el moment de la seva conversió fou canviat per Mateu. Com a Leví és anomenat, sovint, als evangelis de Marc i de Lluc. Va ésser el primer que va escriure un evangeli, que no es correspon exactament a l'evangeli que ara porta el seu nom.

Des d'un principi, l'evangeli segons Mateu, representa Jesús com el Messies que Israel esperava, per això comença amb la geneologia de Jesús des d'Abraham fins arribar a Josep, el pare legal de Jesús; en aquella època la paternitat legal era més important que la biològica. Una de les finalitats d'aquesta geneologia era demostrar que Jesús descendia directament de David, el rei que havia occit el gegant Goliat amb la seva fona.

L'any 1969 jo vaig utilitzar, paraula per paraula, l'inici de l'evangeli segons Mateu per començar la primera escena, l'actor tot sol, escaritat cara al públic, de la meua obra "Reis i no reis" amb un efecte corprenedor.

A les iconografies simbòliques, així com Marc és representat per un lleó alat, Lluc per un anyell i Joan per una àguila, Mateu té el símbol d'una figura humana a la qual, alguns copistes afegiren unes ales, més tard a l'edat mitjana ja es convertí en un àngel.

Al tetramorf, la representació simbòlica dels quatre evangelistes units en una sola figuració, generalment hi ha un lleó alat, un anyell, una àguila i un àngel.

Probablement, l'àngel de Sant Mateu, segles després de la riulla de Dionis o de Bacus, volava per damunt les vinyes mallorquines, ajudant als vermadors i a les vermadores a complir la sagrada tasca de la

verema. Ja que la verema tant o més que el segar o el collir oliva, cada feina té la seva cançó es pot considerar una de les labors, herència d'una eclosió cultural que reuneix, en la feixuga monotonia del treball, un enfilall de connotacions sagrades, les més sagrades del nostre camp, ja que no hi havia vi sense verema.

Alexandre Ballester